

Upplands bildemontering AB
Möllersvärdsgatan 8
754 50 Uppsala

RekMb

Beslut om sanktionsavgift

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att Upplands bildemontering AB, 556595-4533 (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 1,2 miljoner (en miljon tvåhundratusen) kronor.

Sammanfattning

Bolaget Upplands bildemontering AB bedriver verksamhet inom försäljning av skrot och metall. Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 21 augusti 2019 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, skrot och metall.

Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism¹ (penningtvätsregelverket) under perioden den 21 augusti 2019 till och med den 10 juni 2020.

Granskningen visar att bolaget inte uppfyller penningtvätsregelverkets krav på verksamhetsutövare i någon del. Bolaget saknar en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. Rutinerna och riktlinjerna som ska finnas i verksamheten enligt penningtvätsregelverket saknas i vissa delar helt och är i övriga delar bristfälliga. Bolaget har således inte vidtagit tillräckliga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bedömningen efter genomförd granskning är att bolagets överträdelser av penningtvätsregelverket har medfört en avsevärd ökad risk för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att bolagets överträdelser av penningtvätsregelverket i flera väsentliga delar är av synnerligen allvarlig art. Detta avser inte minst bolagets avsaknad av allmän riskbedömning, rutiner och riktlinjer för åtgärder för kundkännedom, genomförandet av enstaka transaktioner utan att ha uppnått tillräcklig kundkännedom samt avsaknad av rutiner och riktlinjer gällande övervakning och rapportering. Överträdelserna av penningtvätsregelverket innebär att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 1,2 miljoner kronor.

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Beskrivning av ärendet

Penningtvätsregelverket gäller bland andra verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor där det kan antas att det, nu eller framöver, betalas ut eller tas emot kontanter på belopp som uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Det kan vara en enskild transaktion eller flera transaktioner som har ett samband och tillsammans når upp till 5 000 euro.²

Av förarbetena till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) framgår att större kontanta betalningar är förenade med hög risk för penningtvätt.³ En stor del av brottsvinsterna når aldrig banksektorn utan konsumeras.⁴ De illegala pengarna möter vid konsumtion en rad olika branscher inom handels- och tjänstesektorn, såsom parti- och detaljhandel, byggbransch samt bil- och båthandel.⁵ Syftet med penningtvättslagen är att förhindra att bland andra de som bedriver handel med varor mot kontant betalning utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.⁶

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 21 augusti 2019 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, skrot och metall. Bolaget driver verksamhet som omfattas av penningtvättslagen och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism i enlighet med regelverket. Med anledning av att bolaget har sitt säte i Uppsala län står det under tillsyn av Länsstyrelsen i Stockholms län.⁷

Länsstyrelsen har den 10 juni 2020 förelagt bolaget att komma in med bland annat bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som följer av penningtvätsregelverket. Bolaget förelades även att komma in med sex exempel på faktiskt vidtagna kundkännedomsåtgärder och en förteckning över bolagets kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter som uppgår till 5 000 euro eller mer, samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer som utförts under perioden den 21 augusti 2019 till och med den 10 juni 2020. Av förteckningen skulle följande information framgå: datum för transaktionen, transaktionsbelopp, kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress,

² 1 kap. 2 § första stycket 15 penningtvättslagen.

³ Prop. 2016/2017:173 "Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" s. 195.

⁴ Brottsförebyggande rådets rapport från 2011 om rapportering och hantering av misstänkta transaktioner i samband med penningtvätt (Brå 2011:4) och Brottsförebyggande rådets rapport från 2015 om penningtvätt och annan penninghantering (Brå 2015:22).

⁵ Brå 2015:22 s. 60 f.

⁶ 1 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁷ 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

bosättningsland samt eventuell verklig huvudman. Därtill ombads bolaget komma in med följande uppgifter avseende ovanstående tidsperiod; utdrag ur huvudboken för kassakontot där bolagets samtliga kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter bokförts, uppgift om den totala summan kontanter som hanterats i verksamheten fördelat på köp och försäljning, uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som rapporterats till Finanspolisen samt uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som inte rapporterats till Finanspolisen.

Bolaget kom in med handlingar i ärendet den 20 juli 2020.

Motivering till beslutet

Bolagets allmänna riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Även hur stor risken är för att detta sker ska anges. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten.⁸ Riskbedömningen ska vara dokumenterad, hållas uppdaterad⁹ och utvärderas årligen.¹⁰ Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.¹¹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har i sitt yttrande den 20 juli 2020 uppgett att bolaget ingår i Atracco Group och är ett helägt bolag till Atracco AB. Koncernen tillämpar samma rutiner för alla bolag i koncernen och dokumenten är därför utformade för att passa för samtliga bolag.

Bolaget har på Länsstyrelsens begäran att inge dokumenterad allmän riskbedömning av verksamheten gett in ett dokument med rubriken ”Riskbedömning”. I detta framgår bland annat att bolaget redogör för risker i form

⁸ 2 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁹ 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

¹⁰ 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

¹¹ 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

av bland annat kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer, verksamhetsspecifika omständigheter, hur deras verksamhet kan utnyttjas samt produkter eller tjänster. Bolaget har sedan beskrivit dessa risker, om bolaget påverkas av risken, sammantagna risken för vardera riskfaktorn, klassning av risken samt åtgärder. Bolaget uppger att de alltid uppmanar sina kunder till att betalning ska ske via banksystem om summorna förväntas överstiga 5 000 euro. Detta för kassapersonalens säkerhet, kostnaderna med att hantera kontanter samt för att minska risken att utnyttjas för penningtvätt. Bolaget uppger vidare att 99 % av kunderna är [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] kunder får förskottsbetala. Bolaget ingår i en grupp med demonteringsanläggningar som har samma affärssystem och därmed goda möjligheter att hjälpa varandra att upptäcka misstankar om kunder. Bolaget uppger även att deras produkter och tjänster inte löper större risk än övriga aktörer i branschen och att om bolaget inte är observant kan det utnyttjas när de tar emot kontantbetalda returer eller när köpare söker sig till bolaget utan att ha ordning på sina papper. Bolaget har värderat riskerna avseende kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och verksamhetsspecifika omständigheter såsom låg eller medel.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget under den granskade perioden inte har genomfört någon adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning i enlighet med kraven i penningtvättslagen. Bolaget har att upprätta en allmän riskbedömning som är specifik för den enskilda verksamheten. Att såsom bolaget uppgett i sitt yttrande tillämpa samma rutiner i alla bolag i koncernen, även om de produkter och tjänster som tillhandahålls är desamma, innebär inte att bolaget har upprättat en allmän riskbedömning anpassad efter förutsättningarna i det enskilda bolaget. Gemensamma bolag inom en koncern kan visserligen ha och i vissa fall ska ha gemensamma rutiner och riktlinjer, men med hänsyn till det riskbaserade förhållningssättet kan den allmänna riskbedömningen aldrig vara gemensam för flera bolag.¹²

Oaktat det ovan anförda vill Länsstyrelsen framhålla följande vad gäller den allmänna riskbedömning som getts in i ärendet. Bolaget har inte redogjort för vilka produkter eller tjänster det tillhandahåller. Bolaget har dock i dokumentet "Riskbedömning" konstaterat att det troligast riskerar att utnyttjas vid mottagandet av en retur som är kontantbetald eller om en uppköpare som inte har ordning på sina papper söker sig till bolaget. Bolaget kan dock undvika att utnyttjas om det undviker kontant betalning. Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget visserligen har redogjort för sätt som bolaget kan utnyttjas på. Länsstyrelsen bedömer dock att resonemanget inte går att följa eftersom bolaget som framgått inte har identifierat vilka produkter och tjänster det tillhandahåller. Därtill bedöms de av bolaget angivna tillvägagångssätten inte vara uttömmande.

Någon närmare bedömning eller beskrivning av vilka risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga avseende verksamhetens produkter eller tjänster, kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och

¹² Prop. 2016/17:173 s. 214 f.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

verksamhetsspecifika omständigheter har inte gjorts av bolaget. Bolaget för ett visst allmänt resonemang om sina kunder, men saknar överlag en analys av de olika faktorer som bolaget ska beakta och en motiverad bedömning av hur bolaget kommit fram till den risk det förknippar med en viss faktor. Det saknas vidare en sammantagen bedömning och analys av hur stor risken är för att bolagets produkter kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

I den allmänna riskbedömningen ska även information om tillvägagångssätt och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnat om penningtvätt och finansiering av terrorism vägas in. Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till bolagets storlek och art samt de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Att dessa omständigheter vägts in framgår inte av det nu aktuella dokumentet.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism och att den av bolaget i ärendet ingivna allmänna riskbedömning inte står i proportion till verksamhetens storlek och art.

Syftet med en allmän riskbedömning är att besvara frågan om och hur bolagets produkter kan användas för att till exempel dölja medels samband med brott eller brottslig verksamhet. Bolaget har inte gjort en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning i enlighet med kraven i penningtvättslagen och saknar därmed insikt om hur verksamhetens produkter och tjänster kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen bedömer att avsaknad av en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning av verksamheten utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta särskilt med hänsyn till att bolagets allmänna riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolagets ska vidta för att minska risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagets rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism ska skapas utifrån en relevant uppdaterad och verklighetsanpassad allmän riskbedömning. Länsstyrelsen bedömning är att bolaget i avsaknad av en allmän riskbedömning därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning.¹³

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har ovan bedömt att bolaget saknar en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. I avsaknad av en allmän riskbedömning saknas förutsättningar att bestämma kundens riskprofil. Detta med beaktande av att kundens riskprofil ska bestämmas bland annat med utgångspunkt i bolagets allmänna riskbedömning.

Bolaget har i yttrande den 20 juli 2020 uppgett att det inte använder sig av hög eller låg risk vid sina bedömningar utan där stor osäkerhet finns nekar bolaget kontant betalning. Bolaget har i dokumentet "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" uppgett att de kunder bolaget genomför kundkännedom på, får i och med det en så kallad riskprofil. Detta således samtidigt som bolaget uppgett att det inte använder sig av hög eller låg risk vid sina bedömningar av kunder.

Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget inte har redogjort för hur bedömning av den risk som kan förknippas med bolagets kundrelationer görs. Bolagets uttalande om att bolaget inte använder sig av hög eller låg risk utan istället, där osäkerheten är stor, nekar kontant betalning tyder enligt Länsstyrelsens mening på att bolaget har högrisk kunder men att dessa inte tillåts att betala kontant. Det framgår dock inte om sådana kunder får genomföra transaktionen med andra betalningsmedel än kontanter. Enligt Länsstyrelsens mening visar det på att bolaget inte förstått syftet med att tilldela alla sina kunder riskprofiler. Detta således oaktade betalningssätt och beloppsgräns. Vidare anges det inte heller vilka omständigheter som föranleder bolagets osäkerhet kring en kundrelation. Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte tilldelar sina kunder riskprofiler i enlighet med de krav som framgår av penningtvättslagen. Utan att tilldela kunderna verklighetsanpassade riskprofiler kan bolaget inte avgöra vilka kundkännedomsåtgärder det ska utföra på vardera kunden för att kunna uppnå tillräcklig kundkännedom. Vidare har bolaget inte redogjort för hur kundernas riskprofiler löpande följs upp och ändras när det finns anledning till det under en pågående affärsförbindelse.

Riskkvalificeringen av kunder syftar till att avgöra i vilken nivå, låg, normal eller hög som kunden ska placeras. Därefter ska bolaget bestämma omfattningen av de kundkännedomsåtgärder som krävs för att hantera risken kopplad till kunden. Detta innebär att varje kund efter en helhetsbedömning ska tilldelas en egen riskkvalificering och att åtgärderna för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.

Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunderna ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina kunder

¹³ 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

verklighetsanpassade riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller dess åtgärder för kundkännedom.¹⁴ Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierat i den allmänna riskbedömningen.¹⁵

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas (i) när en affärsförbindelse¹⁶ etableras om det då är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för förbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, (ii) när kunder vidtar transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer (iii) vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp om 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner som tillsammans uppgår till minst 5 000 euro.¹⁷

Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder¹⁸ och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna¹⁹ för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art. Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.²⁰

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att känndomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att motverka risken som kan förknippas med kunden.²¹ Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

¹⁴ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

¹⁵ Prop. 2016/17:173 s. 213.

¹⁶ 3 kap. 4 § penningtvättslagen.

¹⁷ 3 kap. 6 § penningtvättslagen.

¹⁸ 3 kap. 7 § penningtvättslagen.

¹⁹ 3 kap. 7-8 §§, 10-11 §§ penningtvättslagen.

²⁰ 3 kap. 12 § penningtvättslagen.

²¹ 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.²²

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.²³ Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsåtgärder.

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsåtgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.²⁴

Verksamhetsutövaren ska på ett föreskrivet sätt²⁵ dokumentera vidtagna åtgärder för kundkännedom samt bevara dokumentation.²⁶ Verksamhetsutövaren ska vidare bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § penningtvättslagen eller 2) transaktioner som genomförts med kunder inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.²⁷ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.²⁸

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätta en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövare ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelation och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.²⁹

²² 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²³ Prop. 2016/17:173, s. 248.

²⁴ 2 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.

²⁵ 3 kap. 3 § andra och tredje styckena, 4 § andra och tredje styckena, 5 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

²⁶ 3 kap. 12 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

²⁷ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

²⁸ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁹ 3 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget, i avsaknad av en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning, saknat förutsättningar för att ha användbara och verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer för att motverka att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Av bolagets dokument "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" avsnitt "Kundkännedom" framgår bland annat att kundkännedomsuppgifter ska vidtas innan bolaget går in i en affärsförbindelse med en ny kontantkund, när beloppet i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer samt att kravet också blir aktuellt om bolaget inser samband mellan flera mindre kontantbelopp som tillsammans uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer.

Av dokumentet framgår vidare att kundens personnummer, namn och adress ska efterfrågas och kontrolleras via identitetshandlingar, elektronisk legitimation eller andra dokument. Identitetshandling ska utvisa ett fotografi av den fysiska personen, och vara utfärdad av en myndighet. Om en person företräder en kund är det viktigt att kontrollera ex. fullmakt eller motsvarande behörighetshandling. Om kunden inte har ett personnummer ska samordningsnummer eller motsvarande efterfrågas. Vad gäller den juridiska personen ska företagets namn, organisationsnummer, registrerade adress samt företrädare identifieras. Registreringsbeviset bör inte vara äldre än en vecka när kontrollen utförs och det bör framgå att uppgifterna är hämtade från Bolagsverkets näringslivsregister eller motsvarande register från annan nations myndighet. Det framgår vidare att information ska inhämtas om affärsförbindelsens syfte samt pengarnas ursprung. Återkommande kunder ska årligen följas upp dels genom att fortlöpande analysera den kundkännedom som inhämtas, dels genom att kontrollera kundernas transaktioner. Det framgår även att bolaget ska kontrollera om kunden eller om kundens verkliga huvudman är en person i en politiskt utsatt ställning (PEP) alternativt en familjemedlem till sådan. Det framgår även av dokumentet att kundkännedomblanketten ska sparas i minst fem år, från att transaktionen utfördes eller att affärsförbindelsen avslutades.

I det aktuella dokumentet finns även en hänvisning till bolagets kundkännedomblankett. Av blanketten framgår bland annat att kunden ska bifoga kopia på identitetshandling och uppge sitt namn och personnummer. Vidare framgår att en juridisk person ska uppge sina identifikationsuppgifter, samt eventuell företrädare, fullmakt för denne och att kontrolldokument ska bifogas. Härtill ska kunden uppge vad som är syftet med affärsförbindelsen, varifrån pengarna kommer och om person som enligt blanketten angivits som "ägare" eller om någon av dennes närmaste familjemedlemmar eller någon som denna haft en nära affärsrelation med är PEP. Det framgår även av blanketten att bolaget ska göra en årlig uppföljning om kunden är återkommande.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets rutiner och riktlinjer för kundkännedom är bristfälliga. Av bolagets dokument "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

finansiering av terrorism” samt kundkännedomblankett framgår visserligen att fysiska kunder ska identifieras och att deras identitet ska kontrolleras. Det framgår dock inte vilka/vilken identifikationshandling som bolaget godtar och hur kontroll sker. Det framgår heller inte att det vid kontrollen av fysiska kunder på distans ska ges in en vidimerad kopia av identitetshandlingen. Vad gäller företrädares behörighet att företräda kund framgår inte hur kontroll sker. Det anges heller inte vad en verklig huvudman är eller hur en verklig huvudman kontrolleras. Vidare framgår inte hur bolaget kontrollerar om kunden är etablerad i ett land som av Europeiska kommissionen identifierats som ett högriskredjeland.

Bolaget har vidare uppgett att det ska kontrollera om kunden är PEP eller en familjemedlem eller känd medarbetare till sådan person. Bolaget har dock inte angett hur kontrollen sker och för det fall kunden är PEP vilken information bolaget ska hämta in eller hur den ska hämtas in. Det framgår heller inte att bolaget har att tillämpa skärpt fortlöpande uppföljning av affärsförbindelsen för det fall kunden är PEP.

Vidare har bolaget uppgett i sitt dokument ”Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism” att information om affärsförbindelsens syfte fylls i bolagets kundkännedomblankett. I kundkännedomblanketten finns en ruta att fylla i med rubriken *Vad är syftet med affärsförbindelsen*.

Syftet med inhämtande av uppgifter om affärsförbindelsens syfte och art är enligt penningtvättslagen dels att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken med den enskilde kunden, dels att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma hur kunden kan väntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. Det framgår dock inte enligt Länsstyrelsens bedömning hur bolaget inhämtar uppgifter om affärsförbindelsens syfte och art i samband med att affärsförbindelsen etableras. Att det av bolagets kundkännedomblankett framgår en rubrik avseende *Vad är syftet med affärsförbindelsen* beskriver inte hur bolaget inhämtar och bedömer aktuella uppgifter om affärsförbindelsens syfte och art i samband med ingående av affärsförbindelsen. Det framgår heller inte av bolagets dokument ”Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism” vilken information om affärsförbindelsens syfte och art som inhämtas och hur denna bedöms med beaktande av den risk som förknippas med kundrelationen.³⁰

Penningtvättslagen ställer även krav på att verksamhetsutövare ska vidta skärpta åtgärder för kundkännedom när det är motiverat för att hantera risken som kan förknippas med kundrelationen. Att bedöma av handlingarna i ärendet saknar bolaget även skärpta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom i de fall risken med kundrelationen är hög.

Vad gäller fortlöpande uppföljning av affärsförbindelsen framgår av kundkännedomblanketten följande rubrik *Ärlig uppföljning om kunden är återkommande*. Det framgår dock inte av kundkännedomblanketten hur kundkännedom avseende pågående affärsrelationer löpande och vid behov följs

³⁰ Prop. 2016/17:173 s. 527.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

upp för att säkerställa att kundkännedomen är aktuell och tillräcklig för att hantera den bedömda risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det framkommer heller inte utöver att kundkännedomensblanketten ska dokumenteras hur de vidtagna kundkännedomsuppgifterna i övrigt ska dokumenteras av bolaget.

Av bolagets förteckning över samtliga kontanta transaktioner framgår att bolaget under perioden den 21 augusti 2019 till och med den 10 juni 2020 erhållit kontanta betalningar som uppgår till [REDACTED] kronor. Under samma period har bolaget genomfört [REDACTED] kontanta transaktioner överstigandes 5 000 euro till ett sammanlagt värde om [REDACTED] kronor.

Länsstyrelsen vill påpeka att för det fall bolaget har återkommande kunder där affärsförbindelser har uppstått har bolaget att vidta kundkännedomsåtgärder om det, när affärsförbindelsen ingås, är sannolikt att kontanta in- och utbetalningar över 5 000 euro kommer att ske; om det under affärsförbindelsens gång står klart att kontanttransaktioner om mer än 5 000 euro äger rum samt vid sambandstransaktioner som tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer om verksamhetsutövaren inser eller borde inse att flera transaktioner har ett samband.³¹ Det innebär att skyldigheten att vidta kundkännedomsåtgärder kan uppstå redan innan en kontant transaktion har genomförts.

Länsstyrelsen har i sitt föreläggande av den 10 juni 2020 efterfrågat sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna åtgärder för kundkännedom. Bolaget har i sitt yttrande den 20 juli 2020 uppgett att det inte använder sig av hög eller låg risk vid sina bedömningar utan där stor osäkerhet finns nekar bolaget kontant betalning. Bolaget hänvisar till de [REDACTED] bifogade exemplen som finns för perioden som [REDACTED] består av kundkännedomensblankett samt köpebevis.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget inte har vidtagit tillräckliga kundkännedomsåtgärder i de granskade fallen. Av bifogade kundkännedomensblanketter framgår enbart uppgifter om kunderna i egenskap av [REDACTED], att syftet med affärsförbindelsen är att köpa skrotdelar samt att [REDACTED] inte är PEP. Av köpebeviset framgår kundens referensperson. Dessa uppgifter är inte på något sätt tillräckliga för att uppnå tillräcklig kundkännedom. Bolaget har inte ens identifierat kundernas [REDACTED] som de har genomfört de faktiska affärerna med. Länsstyrelsen har ovan bedömt att bolaget inte tilldelar sina kunder verksamhetsanpassade riskprofiler och att bolaget därigenom heller inte kan bestämma kundkännedomsåtgärdernas omfattning utifrån den risken med kundrelationen som bolaget har att hantera. Utifrån att bolaget själva uppgett att de inte använder sig av låg risk vid sina bedömningar av kunder kan vidtagna kundkännedomsåtgärder heller inte anses vara d.s.k. förenklade kundkännedomsåtgärder i enlighet med penningtvättslagen. Bolagets kunder utgör i och med det i vart fall normal risk varvid de kundkännedomsåtgärder som bolaget genomfört inte är tillräckliga för att uppnå tillräcklig kundkännedom. Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolaget

³¹ Prop. 2016/17:173 s. 236.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket avseende rutiner och riktlinjer för kundkännedomåtgärder. Inte heller uppfyller bolaget kraven på att vidta kundkännedomåtgärder i praktiken. Rutinerna och riktlinjerna ska användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i den allmänna riskbedömningen. Rutiner och riktlinjer ska vara begripliga, situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer.³²

Underlåtenheten att upprätta rutiner och riktlinjer för kundkännedomåtgärder och att utföra dessa i praktiken har enligt Länsstyrelsens bedömning medfört en ökad risk för att bolaget utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Länsstyrelsens bedömning är att bristerna rörande såväl underlåtenheten att upprätta lagenliga rutiner och riktlinjer som underlåtenheten att vidta kundkännedomåtgärder är synnerligen allvarliga.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget inte har beaktat förbudet mot att utföra enstaka transaktioner om bolaget inte har tillräcklig kännedom om kunden. Bolaget har trots avsaknad av regelstyrda och riskbaserade åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom inte nekat kontanta transaktioner motsvarande 5 000 euro eller mer. Bolaget har således i vart fall vid ■■■ tillfällen under tillsynsperioden genomfört kontanta transaktioner utan att ha uppnått tillräcklig kundkännedom. Överträdelser av detta förbud bedömer Länsstyrelsen vara av synnerligen allvarlig art men Länsstyrelsen beaktar att det förefaller röra sig om ■■■ kontanta transaktioner som genomförts under tillsynsperioden.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner för att säkerställa lämpligheten hos anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.³³ De interna rutinerna och riktlinjerna ska säkerställa att kontrollen av lämpligheten är proportionerlig i förhållande till personens arbetsuppgifter och funktion samt den allmänna riskbedömningen av verksamheten.³⁴

Verksamhetsutövaren ska också se till att nu nämnda personer fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt denna lag. Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna

³² Prop. 2016/17:172 s. 212 ff.

³³ 2 kap. 13 § penningtvättslagen.

³⁴ 2 kap. 7 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.³⁵

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på likande grund deltar i verksamheten från hot eller fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen.

Verksamhetsutövaren får inte utsätta en anställd, eller uppdragstagare eller någon annan som på likande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.³⁶

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har i sitt yttrande den 20 juli 2020 uppgett att bolaget i samband med ansökan om auktorisation av bilskrotare (som handhas av Länsstyrelsen) lämnar in personbevis, förvaltarfrihetsbevis och utdrag från Bolagetsverket för de personer som är kopplade till processen att avregistrera fordon. För kontroll av övrig personal är lokal VD/platschef ansvarig.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget inte har redogjort för hur det säkerställer lämpligheten hos anställda och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Att bolaget lämnar in personbevis på personal till Länsstyrelsen vid auktorisation av bilskrotare har i sig inget att göra med de rutiner för lämplighetsprövning som bolaget är skyldigt att ha enligt penningtvättsregelverket. Bolaget har i övrigt heller inte redogjort för hur de säkerställer de nämnda personers lämplighet.

Bolaget har i sitt yttrande den 20 juli 2020 uppgett att utbildningsunderlaget, rutin kundkännedom och riskbedömningen ligger till grund för att skapa en förståelse hos anställda.

Länsstyrelsen kan konstatera att bolagets dokument "Utbildningsunderlag" innehåller allehanda uppgifter. Allt ifrån en förklaring vad penningtvätt är och vad PEP innebär till information om riskscenarion och varningssignaler som bolaget hämtat från Samordningsfunktionen för penningtvätt. Det framgår vidare av dokumentet att innehållet i dokumentet ska ligga till grund för utbildningen som hålls av ansvarig på anläggningen.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget inte uppfyller kraven i penningtvättsregelverket vad gäller utbildning av anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller

³⁵ 2 kap. 8 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁶ 2 kap. 15 § penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

finansiering av terrorism. Det kan av de handlingar bolaget gett in i ärendet inte utläsas hur bolaget tillhandahåller de anställda utbildning. Det underlag bolaget har gett in som påstås ligga till grund för utbildningen kan i sig inte anses vara tillräckligt för att ge personalen den information denne behöver för att kunna fullgöra bolagets skyldigheter enligt penningtvättslagen. Någon dokumentation över utbildningstillfällen har heller inte getts in i ärendet trots begäran härom.

Bolaget har i sitt yttrande den 20 juli 2020 samt i dokumentet ”Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism” uppgett att lokal VD har tät kontakt med säljansvarig, säljare och övrig personal för att säkerställa att alla har en god arbetsmiljö. Skulle det uppstå en hotfull situation finns rutiner för att hantera den och frågan tas med på kommande säljmöte/personalmöte för genomgång. Skulle frågan behöva lyftas inom koncernen tas den med till kommande PC-möte där delar av koncernledningen deltar.

Länsstyrelsen bedömer dock att bolagets rutiner och riktlinjer för skydd och förbud mot repressalier är otillräckliga. Bolaget uppger visserligen att hotfulla situationer tas upp i personalmöten och lyfts inom koncernen. Det framgår däremot inte vilka åtgärder bolaget vidtar i övrigt ifall dess medarbetare utsätts för hot och påtryckningar eller vilket stöd den enskilde kan få om något händer. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget inte följer penningtvättsregelverket heller i denna del.

Med anledning av att bolaget saknat ovan nämnda rutiner och riktlinjer bedömer Länsstyrelsen att bolaget under den granskade perioden därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.³⁷ Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkta aktiviteter och transaktioner.³⁸ Skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skäligen grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.³⁹ Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att tjänster kommer att användas för penningtvätt och finansiering av terrorism.⁴⁰ Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från

³⁷ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

³⁸ 4 kap. 1 § första stycket punkten 1 penningtvättslagen.

³⁹ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

⁴⁰ 3 kap. 2 § och 3 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredning får dock transaktionen genomföras.⁴¹

Om verksamhetsutövaren har skälig grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).⁴²

Vidare ska verksamhetsutövare på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁴³ En verksamhetsutövare ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och om så skulle vara fallet, om förbindelsen art.⁴⁴ Systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbart.⁴⁵

Det råder tystnadsplikt i fråga om bedömning som utförs, har utförts eller kommer att utföras enligt 4 kap. 2 §, eller att uppgifter har lämnats enligt 4 kap. 3 eller 6 §§.⁴⁶

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget inte har gett in dokumenterade rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering varför Länsstyrelsen utgår från att sådana inte finns i bolaget. Bolaget har således inte dokumenterat hur pågående affärsförbindelser kontrolleras eller hur bolaget ska upptäcka aktiviteter och transaktioner som avviker från vad bolaget har anledning att räkna med. Bolaget har heller inte dokumenterat vilka omständigheter som kan motivera närmare granskning och utredning och hur sådan granskning och utredning ska genomföras.

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att bolaget inte har dokumenterat att det ska vidta skärpta åtgärder eller andra nödvändiga åtgärder om avvikelser eller misstänkta transaktioner uppmärksammas. Såsom Länsstyrelsen konstaterat ovan under rubriken *Kundkännedom* saknar bolaget dessutom helt rutiner för skärpta åtgärder för kundkännedom.

Bolaget saknar vidare rutiner för rapportering till Finanspolisen utan dröjsmål vid skälig grund om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling. Bolaget har i dokumentet "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" under rubriken *Kundkännedom* uppgett att bolaget har en skyldighet att omedelbart rapportera misstänkta transaktioner och aktiviteter till Finanspolisen.

⁴¹ 3 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

⁴² 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁴³ 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

⁴⁴ 4 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁴⁵ 4 kap. 1 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁴⁶ 4 kap. 9 § penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Länsstyrelsen bedömer att bolaget enbart konstaterar att en skyldighet finns och inte att det utgör en rutin för en rapportering eller hur en rapportering ska genomföras. Bolaget har heller inget system på plats för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter huruvida bolaget under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget helt saknar dokumenterade rutiner och riktlinjer gällande övervakning och rapportering och att detta inneburit att bolaget under den granskade perioden har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att överträdeselsena är av synnerligen allvarlig art. Detta särskilt med hänsyn till att verksamhetsutövare som bedriver handel med varor mot kontant betalning och därmed omfattas av penningtvättsregelverket också har att agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter.⁴⁷ Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.⁴⁸

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.⁴⁹ Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna eller uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 2 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med kunder inom ramen för affärsförbindelsen eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.⁵⁰ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.⁵¹ Efter en förfrågan från polismyndigheten eller annan myndighet ska verksamhetsutövaren bevara uppgifter och handlingarna under en längre period än fem år. Den sammanlagda tiden som handlingarna och uppgifterna bevaras får inte överstiga tio år.⁵² Information om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 §§ och om sådana uppgifter

⁴⁷ Prop. 2016/17:173 s. 232.

⁴⁸ Prop. 2016/17:173 s. 231.

⁴⁹ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁰ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁵¹ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁵² 5 kap. 4 § penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

lagras enligt 3 eller 4 §§ får inte lämnas till kunden.⁵³ Den som är verksam hos verksamhetsutövaren får inte obehörigen röja att vissa personuppgifter behandlas och att sådana uppgifter bevaras.⁵⁴

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har i sitt dokument "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" bland annat uppgett att bolagets kundkännedomblankett, uppgifter om avvikelser eller misstänkta aktiviteter och transaktioner samt de transaktioner som sker inom affärsförbindelse med kunden ska sparas. Dessa handlingar och uppgifter ska sparas i minst fem år, från att transaktionen utfördes eller att affärsförbindelsen avslutades. Bolaget uppger vidare att bolaget har rätt att behandla personuppgifter för att uppfylla sina skyldigheter. Det innebär i praktiken att bolagets arbete med att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism går före bestämmelserna om hantering av personuppgifter i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Kunden kan heller inte kräva en kopia av handlingarna.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets rutiner och riktlinjer för behandling av personuppgifter är bristfälliga. Det framgår bland annat inte med önskvärd tydlighet att bolaget utöver kundkännedomblanketten avser att bevara övriga handlingar och uppgifter som härrör från åtgärder som vidtagits för kundkännedom. Vidare har bolaget inte uppgett att om det är nödvändigt att förebygga, upptäcka eller utreda penningtvätt eller finansiering av terrorism får verksamhetsutövare bevara handlingar och uppgifter under en längre tid än fem år. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga tio år. Det framgår heller inte om bolaget har en rutin för gallring.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller behandling av personuppgifter genom bevarande av handlingar och uppgifter.

Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll.⁵⁵ När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art ska verksamhetsutövaren bl.a. utse en ansvarig för regelefterlevnad⁵⁶, en central funktionsansvarig⁵⁷ och inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket.⁵⁸ Den som är centralt

⁵³ 5 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁵⁴ 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁵⁵ 6 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁶ 6 kap. 2 § första stycket 1 penningtvättslagen.

⁵⁷ 6 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen.

⁵⁸ 6 kap. 2 § första stycket 3 penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

funktionsansvarig ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling uppstår.⁵⁹ När det inte är motiverat att utse funktioner ska verksamhetsutövaren genom sina rutiner och riktlinjer säkerställa att det finns en funktion för regelefterlevnad.⁶⁰ Verksamhetsutövaren ska även tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket.⁶¹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget ska ha rutiner och riktlinjer avseende intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullgörs. Rutinerna och riktlinjerna ska omfatta information om vilken eller vilka funktioner som har utsetts och vem som innehar respektive funktion. De ska också omfatta information hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Oavsett vad verksamhetsutövaren driver för verksamhet ska denne utse en person som ansvarar för verksamhetens regelefterlevnad och interna kontroll samt rapportering till Polismyndigheten (Finanspolisen).

Bolaget har i sitt dokument "Rutin på våra åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" samt yttrande daterat den 20 juli 2020 bland annat uppgett att bolaget har rutiner för intern kontroll av verksamheten. Det är den lokale VD:n på anläggningen som har det övergripande ansvaret för att genomföra de åtgärder som krävs enligt lagen. Centralt kvalitets- och miljöansvarig har det centrala ansvaret för att kontrollera att det finns rutiner och riktlinjer så att bolaget har en effektiv hantering av verksamhetens risker. Bolagets ekonomiavdelning utgör en oberoende granskningsfunktion eftersom alla ifyllda dokument lagras där.

Länsstyrelsen anser inte att det bolaget redogjort för utgör några rutiner och riktlinjer vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget saknar rutiner och riktlinjer för intern kontroll. Bolaget har uppgett en viss ansvarsfördelning mellan den lokale VD:n på anläggningen och centralt kvalitets- och miljöansvarig, men det framgår inte hur den interna kontrollen ska genomföras eller fördelas på så sätt att det inte framgår vem som innehar respektive funktion enligt vad som framgår av penningtvättsregelverket. Det framgår heller inte att de regelansvariga ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke uppstår om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling.

⁵⁹ 6 kap. 2 § andra stycket och 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁶⁰ 6 kap. 3 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁶¹ 6 kap. 4 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Länsstyrelsen bedömer också att bolaget saknar rutiner för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkt överträdelse av penningtvättsregelverket (visselblåsare). Även rutiner till skydd för anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av att de gjort en anmälan om misstänkt överträdelse av bestämmelserna i lagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen saknas i bolaget (visselblåsarskydd).

Länsstyrelsens bedömning är sammantaget att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser.

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelse som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk får tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att upphöra med verksamheten.⁶²

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.⁶³ I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.⁶⁴ I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, och (2) om verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.⁶⁵

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit när det gäller samtliga delar i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen har bedömt att bolaget saknar en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. Bolaget har således inte haft någon allmän riskbedömning som kunnat läggas till grund för verksamhetens rutiner och riktlinjer för kundkännedomsgåtgärder och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har redan på denna grund saknat förutsättningar att ha verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer. Oaktat den omständigheten att bolaget saknat förutsättningar så har Länsstyrelsen bedömt att de rutiner och

⁶² 7 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁶³ 7 kap. 13 § penningtvättslagen.

⁶⁴ 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

⁶⁵ 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

riktlinjer som funnits i bolaget avseende kundkännedom, lämplighetsprövning, utbildning, skydd, behandling av personuppgifter samt intern kontroll varit bristfälliga. Bolaget har därtill helt saknat rutiner för bedömning av riskprofiler samt rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering. Bolaget har även genomfört enstaka transaktioner utan att ha tillräcklig kännedom om kunden i strid med penningtvättsregelverket.

Länsstyrelsens tillsyn av bolaget har visat att ovan angivna brister föreligger. Överträdelserna av penningtvättsregelverket är enligt Länsstyrelsens bedömning i flera delar av synnerligen allvarlig art. Länsstyrelsen kan konstatera att överträdelserna har pågått under hela tillsynsperioden. Bolaget har således under den granskade perioden löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket främjat osund konkurrens på marknaden.

I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att det bör krävas att verksamhetsutövaren självmanter fram viktig information som myndigheten inte redan förfogar över.⁶⁶ Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelserna sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen bedömer att så inte är fallet. Några skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning inte framkommit.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelserna om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.⁶⁷ Särskild hänsyn ska tas till de förmildrande och försvårande omständigheterna som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelserna.⁶⁸ I 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen anges att tillsynsmyndigheten, vid valet av påföljd, ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelserna är, hur länge den pågått, skador som uppstått och graden av ansvar. I förarbetena till lagen har angetts att dessa omständigheter kan beaktas både i försvårande och förmildrande riktning.⁶⁹

⁶⁶ Prop. 2016/17:173 s. 555.

⁶⁷ 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.

⁶⁸ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

⁶⁹ Prop. 2016/17:173 s. 554 f.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Länsstyrelsens bedömning

Vid bedömningen av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn även tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.⁷⁰ Enligt penningtvättslagen får sanktionsavgiften bestämmas till mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 233 000 kronor. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.⁷¹

Länsstyrelsen bedömer att bolaget får anses ha en stark finansiell ställning. Under räkenskapsåret 20190101-20191231 uppgick bolagets årsomsättning till ca 146 miljoner kronor. Bolaget hade vidare ett rörelseresultat om ca 17,9 miljoner kronor.

Länsstyrelsens granskning har visat att bolaget saknat adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. Rutinerna och riktlinjerna som ska finnas i verksamheten enligt penningtvättsregelverket saknas i vissa delar helt och är i övriga delar bristfälliga. Länsstyrelsen har vidare bedömt att överträdelserna i väsentliga delar varit av synnerligen allvarlig art. Anledningen till att Länsstyrelsen bedömer att överträdelserna varit av synnerligen allvarlig art är för att bolaget i avsaknad av de riktlinjer och rutiner som penningtvättsregelverket kräver att verksamhetsutövare ska ha på plats saknat förutsättningar för att kunna förebygga, upptäcka och rapportera penningtvätt eller finansiering av terrorism. Detta stöds även av att bolaget genomfört kontanta transaktioner, enstaka motsvarande 5 000 euro eller mer, då bolaget inte har vidtagit åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket. Därigenom har bolaget heller inte iakttagit penningtvättslagens förbud mot att utföra enstaka transaktioner. Bristerna har vidare legat inom bolagets kontroll och trots det funnits under hela den tillsynade perioden. Sammantaget är detta omständigheter som enligt Länsstyrelsens mening talar i försvårande riktning vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek.

Bolaget har enligt egen uppgift genomfört [redacted] kontanta transaktioner under tillsynsperioden som överstigit 5 000 euro till ett sammanlagt värde om [redacted] kronor. Bolaget har vidare enligt egen uppgift erhållit kontanta betalningar under perioden den 21 augusti 2019 till och med den 10 juni 2020 som uppgår till [redacted] kronor. Länsstyrelsen vill i sammanhanget dock betona att det inte bara är vid bolagets kontanta transaktioner, enstaka eller samband, som överstiger 5 000 euro som bolaget har att vidta kundkännedomsåtgärder utan att bolaget har även att agera vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism även vid kontanttransaktioner som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter. Detta innebär att alla kundkontakter omfattas av regelverket vid avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner. Som angetts ovan omsatte bolaget under räkenskapsåret 2019 ca 146 miljoner kronor.

⁷⁰ Prop. 2016/17:173 s. 411, Prop. 2013/14:228 ”Förstärkta kapitaltäckningsregler” s. 240.

⁷¹ Prop. 2016/17:173 s. 357.

Datum
2021-03-31

Beteckning
209-26927-2020

Samtliga transaktioner har genomförts trots att bolaget inte haft riskbaserade rutiner och riktlinjer avseende bland annat kundkännedom samt övervakning och rapportering för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering terrorism.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Länsstyrelsen att bolaget har löpt en avsevärd ökad risk för att utnyttjats för penningtvätt och finansiering av terrorism. I vart fall har bolaget inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka risken för att bli utnyttjat för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Eventuell vinst som bolaget har gjort till följd av överträdelserna av penningtvättsregelverket går inte att fastställa. Vid en samlad bedömning av överträdelsernas karaktär, bolagets finansiella ställning och omfattning av bolagets kontanthantering bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 1,2 miljoner kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 15, 2 kap. 1-3 §§, 8 §, 13-15 §§, 3 kap. 1 § första stycket, 2-3 §§, 6-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-7 §§, 9-10 §§, 5 kap. 1-8 §§ 11 §, 6 kap. 1-2 och 4-5 §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16 §, 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-10 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 12 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Detta beslut kan överklagas

Se bilaga 1.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för Enheten för tillsyn Helena Remnerud med jurist Per Claesson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Diana Berkusaite medverkat.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning